

**TÜRKİYE İLE BELÇİKA
ARASINDA
TÜRK
İŞÇİLERİNİN
BELÇİKA'DA İSTİHDAMINA
DAİR
ANLAŞMA**

Türkiye Hükümeti ve Belçika Hükümeti, muhtelif Belçika sanayii tarafından celp ve istihdam edilen Türk işçilerinin durumlarına müteallik hükümleri düzenlemek ve tasrih etmek arzusu ile aşağıdaki hususlar üzerinde mutabık kalmışlardır.

1 – GENEL HÜKÜMLER

Madde 1

1) Yetkili Belçika makamları, işveren veya işveren teşekküllerinin isimsiz işçi taleplerini, işçiden beklenen vasıf ve şartları da belirterek yetkili Türk makamlarına intikal ettirirler.

2) İsmen talepler yetkili Belçika makamları tarafından ancak Belçika’da oturan Türk işçileri veya Belçika’da mukim işverenler ile ilgili bulunan işçiler için yapılır.

Bu taleplerin yerine getirilip getirilmeyeceği hususu yetkili Türk makamları tarafından kararlaştırılır.

3) Yetkili Türk makamları taleplerin ne derecede karşılanabileceğini yetkili Belçika makamlarına bildirirler.

4) Yetkili Belçika makamları çalışma, iaşe ve ibate şartları, ücretler, sosyal yardımlar, ücretlerden kesilecek sosyal sigorta primleri, vergiler ve iş sözleşmesinden doğan karşılıklı mükellefiyetler ile ilgili bilgileri yetkili Türk makamlarına verirler.

5) Yetkili Türk makamları yetkili Belçika makamlarıyla işbirliği yaparak bu bilgilerin yayınlanmasını sağlarlar.

Madde 2

Türk işçilerinin celp işleri, yetkili Belçika makamları ile işbirliği halinde yürürlükteki usullere göre, yetkili Türk makamları tarafından düzenlenir.

Yetkili Belçika makamları, bu işbirliği için ya Ankara’daki Belçika siyasi temsilciliğini ya da Belçika’da mukim işverenlerin veya işveren birliklerinin bu maksat için gerekli şekilde yetkilendirilen temsilcilerini memur edebilirler.

Seçme aşağıdaki esaslara göre yapılır:

(a) Adaylar celp anında, yani ilk iş sözleşmesini imzaladıkları sırada 20 yaşından küçük 35 yaşından büyük olamazlar.

Kalifiye kabul edilmiş işçiler için azami yaş 40’dır.

(b) Adayların sıhhatli olmaları şarttır. İlk tıbbi muayene, yetkili Türk makamlarınca tayin olunacak hekimler tarafından yapılır. Bu tıbbi muayene, adayların genel muayeneleri mahiyetindedir. Sağlam olduğu tespit edilen her aday için işbu anlaşmaya ekli örneğe uygun bir sağlık fişi doldurulur. Bu tıbbi muayene yetkili Türk makamları tarafından sağlanır. Bu muayenenin gerektirdiği masraflar Belçika Hükümeti veya işverenler tarafından karşılanmaz.

Yetkili Belçika makamlarınca tayin edilecek bir hekim tarafından gerekirse bir kontrol muayenesi yapılır. Bu muayenenin masrafları işverenler tarafından karşılanır. Bu muayenenin, işçinin davet edildiği günde yapılmasına itina edilir.

(c) Mesleki seçme, talepte belirtilen şartlar gözönünde bulundurularak adayların ya bedeni kabiliyetleri ya meslek hayatları ya da eğitim belgelerine dayanarak yapılır.

(d) Ağır bir fiilden hapis cezasına mahkûm edilmiş bulunanlar aday olamazlar.

Madde 3

Adaylar arasından kabul edileceklerin kati listesi yetkili Belçika makamları ile mutabık kalınarak yetkili Türk makamları tarafından tanzim olunur.

Bu liste esas alınarak, ferdi iş sözleşmeleri hazırlanır ve bir taraftan işveren veya temsilcisi, diğer taraftan işçi tarafından imzalanır.

Türk makamları, işçilerin yurttan çıkışı için gerekli belgeleri verirler. Bu belgeler her işçi için ayrı ayrı hazırlanır. Bu münasebetle verilecek pasaportun geçerlik süresi iki yıldır.

İki yıl geçerli bir pasaport, yeni tarihli bir iyi durum kâğıdı ve mümkünse ilgilinin medeni durumunu, aile fertlerini ve icabında işçinin reşit olmayan çocuklarına bakan

kimsenin adresini gösteren vesikaların ibrazı üzerine Ankara'daki Belçika Siyasi Temsilciliği bu işçilere Belçika'da geçici ikamet müsaadesini verir.

Yetkili Türk makamları bu belgelerin en kısa zamanda hazırlanmasına itina eder.

Madde 4

Türk işçilerinin işe alınmaları, işbu Anlaşmaya ekli İş Sözleşmesi örneklerinden birine uygun olarak tanzim edilmiş ferdi İş Sözleşmeleriyle olur.

İş sözleşmeleri tek metin halinde, her iki ülkenin dillerinde beş nüsha olarak tanzim olunur ve işverenle işçinin karşılıklı hak ve mükellefiyetlerini ihtiva eder.

Bunların bir nüshası yetkili Türk makamlarına, bir nüshası Belçika Siyasi Temsilciliği'ne, bir nüshası işçiye, iki nüshası da işverene aittir.

Madde 5

Belçika Hükümeti işe alınan Türk işçilerinin en iyi şartlar altında seyahat etmelerine itina eder.

Seyahat şartları Türk ve Belçika makamları tarafından müştereken tespit edilir. Yolculuk esnasında zuhur edebilecek bir kaza, hastalık veya diğer herhangi bir beklenmedik hadisenin icap ettireceği masraflar da dahil olmak üzere, seyahat masrafları ve hareket mahallinden Belçika'daki işyerine kadar yapılacak iaşe, ibate ve karşılama masrafları işverenlere aittir.

Sevkedilecek işçilerin imkân nispetinde hareket mahalline geldikleri gün nakil vasıtasına binmelerine itina edilir.

Madde 6

İşe alınan işçi Belçika'ya gelir gelmez, işveren iş sözleşmesinin bir örneğini de tevdi suretiyle derhal çalışma müsaadesi talebinde bulunur.

Yetkili Belçika makamları derhal çalışma müsaadesini verirler. Bu müsaadenin geçerliği işe alınma tarihinden itibaren başlar.

Yetkili Belçika makamları aynı zamanda gerekli ikamet müsaadesini de verirler.

Belçika Çalışma Bakanlığı'nca talep olunan ve işe alınmak için lüzumlu bulunan bu belgelerin çıkartılmasının gerektirdiği masraflar işverene aittir.

Madde 7

İşveren müesseseler, işçileri yapacakları işlere tedricen alıştırmak için ve işyeri yönetmeliği, güvenlik kaideleri, birim fiyat esasına göre dayanılarak yapılan işin nasıl ölçüleceği, ücretlerin nasıl ödeneceği ve şikâyetlerin nasıl yapılacağı hakkında işçilere faydalı olacak bilgileri vermek için uygun bütün tedbirleri almakla yükümlüdürler.

Bu bilgiler ile öğretim ve alıştırma hakkındaki diğer bilgiler işçilere anlayacakları bir lisanda verilir.

İşveren bilhassa lisan kursları düzenlemek suretiyle işçilerin o bölgede konuşulan dili öğrenmelerini kolaylaştırır ve teşvik eder.

İşçilerin Fransızca veya Flamanca bilmemeleri onlara ücret konusunda farklı muamele yapılmasını veya onların daha zor, daha tehlikeli, daha gayri sıhhi veya kabiliyetlerine uymayan bir işe verilmelerini haklı kılamaz.

İşveren yalnız yaşayan işçilere, makul bir bedel mukabilinde Belçika mevzuatının öngördüğü sağlık koruma şartlarına uyan münasip bir mesken temin etmek için gerekli tedbirleri alır.

Öte yandan işveren, ailesi ile beraber yerleşmek isteyen işçilerin makul bir bedel mukabilinde münasip bir mesken bulmalarına yardım eder.

İşveren işçilere, bedeli mukabilinde yeterli, münasip ve mümkün mertebe itiyatlarına uygun bir gıda temin etmeyi taahhüt eder.

Hastalık halinde, işveren, işçilerin Belçika'ya geldikleri andan itibaren ve hastalık-sakatlık sigortasından istifade etmeğe başlayacakları ana kadar iâşe ve ibatesini, tıbbi bakımını, ilaçlarını ve icabında hastahaneyeye yatırılmalarını temin etmeyi taahhüt eder. İşçiler kendi arzuları ile işverenin temin ettiği lojmanda ikamet etmiyorlarsa, iâşe ve ibate garantisi muteber değildir.

Bir iş kazası sonunda vuku bulan ölümlerden ve ciddi kazalardan Brüksel'deki Türkiye siyasi temsilciliği derhal işveren tarafından haberdar edilir.

Madde 8

1) İş sözleşmesinin işçi tarafından haksız olarak bozulması halinde, işveren işçiye, onun anladığı bir dilde iş sözleşmesini bozmak istediğini beyan eden bir vesika imzalatır.

İşçinin, masrafları kendisi tarafından karşılanarak yurda iadesi için gerekli tedbirler alınır. Bununla beraber işçinin parasız olduğu sabit olursa, iade masrafları işveren tarafından ödenir.

2) İş sözleşmesinin işçi tarafından haklı olarak veya işveren tarafından haksız olarak bozulması halinde, işçi, Belçika mevzuatına göre ileri sürebileceği haklarına hâlel gelmeksizin, aynı iş kolunda başka bir işverenle yeni bir iş sözleşmesi imzalamak imkanına maliktir.

İş sözleşmesinin bozulmasını takip eden on beş gün içinde yeni bir iş sözleşmesi aktolunamazsa, işçi masrafları işveren tarafından karşılanmak üzere yurda iade olunur.

3) İlgili bütün tarafların müşterek mutabakatı ile işçinin aynı iş kolunda müessese değiştirmesi halinde, iş sözleşmesinin uygulanması bakımından eski işverenin yerine yeni işveren geçer.

Madde 9

1) 12 nci madde hükümleri saklı kalmak üzere, İş Sözleşmesi sona erdiğinde, Türk işçisi, aynı iş kolunda yeniden işe girmek şartıyla Belçika'da kalabilir. Yeni iş sözleşmesinin de işbu anlaşmaya ekli ve ilgili iş koluna ait örnek sözleşmenin şartlarına uygun olması lazımdır.

2) Yeni iş sözleşmesinin aynı işverenle akdolanması halinde, işveren cari iş sözleşmesinin sona ermesinden iki ay önce, çalışma müsaadesinin yenilenmesi talebinde bulunur.

Yeni iş sözleşmesinin ilk işverenden başka bir işverenle akdolanması halinde, yeni işveren biran evvel çalışma müsaadesi talebinde bulunmak mecburiyetindedir.

3) Yetkili Belçika makamları çalışma müsaadesini verirler.

Madde 10

İşçi Belçika'da, aynı işi gören diğer bütün işçilere uygulanan çalışma ve ücret şartlarından, işveren tarafından bahsedilen menfaatlerden ve genellikle çalışma mevzuatının öngördüğü hükümlerin ve toplu iş sözleşmelerinin hepsinden istifade eder.

Sosyal sigortalara müteallik yürürlükte bulunan Belçika mevzuatının uygulama şartları taraflar arasında özel bir anlaşma ile tespit edilecektir.

Türk işçilerinin çocukları Belçika'da büyütüldüğü takdirde Belçika'lılarla aynı seviyede aile tazminatı alırlar.

Yeraltında çalışan maden işçilerinin çocukları Türkiye'de büyütüldüğü takdirde de, çocukları asli memleketlerinde büyüyen yeraltı maden işçilerine müteallik 4 Temmuz 1963 tarihli genel istisna kararının tespit ettiği şartlar altında Belçikalılarla aynı seviyede aile tazminatı alırlar.

Hastalık-sakatlık sigortası müesseselerinin listesi, iş sözleşmesini imzaladığı sırada işçiye verilir. İşçi bu müesseselerin birini dilediği gibi seçer. İşveren, kayıt işleminin en kısa zamanda tekemmül etmesine itina eder.

Madde11

Belçika'da usulüne uygun olarak istihdam olunan Türk işçileri, işe başladıktan bir ay sonra, aileleri için münasip bir mesken bulmuş olmak şartıyla, ailelerini yanlarına getirebilirler. Belçika Hükümeti ve Belçikalı işverenler, Belçika'da istihdam olunan Türk işçilerinin bahis konusu meskenleri bulmalarına yardım ederler.

İşçinin ailesi, karısı ve bakımı kendisine ait reşit olmayan çocuklarından ibarettir. Özel hallerde işçiler bakımları kendilerine ait usulünü de yanlarına getirtme müsaadesi alabilirler.

Kamu düzeni ve güvenliği hükümlerine hanel gelmemek şartıyla Türk makamları bu ailelerin yurt dışına çıkmalarına izin verirler. Yetkili Belçika makamları da Belçika'ya giriş ve ikamet için gerekli müsaadeleri verirler.

Madde 12

İşbu Anlaşmada öngörülen şartlara uygun olarak Belçika'ya kabul edilmiş bulunan Türk vatandaşları, ya Belçika'da aralıksız üç sene çalışmış olmak ve aileleri Belçika'da yanlarında bulunmak ya da aileleri Belçika'da yanlarında değilse en az beş sene Belçika'da aralıksız ve usulüne uygun bir şekilde ikamet olmak şartıyla, bütün iş kolları için muteber süresiz çalışma müsaadesi alırlar.

Yukarıda söz konusu edilen işçiler, iş aramak bakımından Belçikalı işçilerle eşit durumdadır.

Madde 13

Her iki hükümet Belçika'da çalışan Türk işçilerine ait ücretlerin ve sosyal ödemelerin Türkiye'de lehdarlarına transferlerine müsaade ederler.

Madde 14

İşçinin, Belçika mevzuatının öngördüğü şartlar altında ücretli izinlere hakkı vardır. İşçinin bundan başka 10 tatil gününün ücretini almaya da hakkı vardır.

Madde 15

Türk işçisi, talebi üzerine, Türkiye Milli Bayramı olan 29 Ekim günü ve Türkiye'de resmi bayram olan diğer iki gün çalışmayabilir. Bu günler için ücret ödenmez; ancak bu günlerde çalışmamak sebepsiz iş terki telakki edilmez.

Madde 16

Görevleri aşağıda belirtilen bir karma komisyon kurulmuştur:

- 1) İşbu Anlaşmada ve ona ekli belgelerde mevcut hükümlerin uygulanmasına bakmak ve bunların uygulanmasından doğabilecek bütün güçlüklerin giderilmesi imkanını incelemek,
- 2) Gerekirse işbu Anlaşmanın veya buna ekli belgelerin gözden geçirilmesini teklif etmek,
- 3) Güvenlik meselelerini incelemek,
- 4) İşçilerin ikamet ettikleri misafirhanelerin umumi teşkilatlanmasından çıkabilecek güçlükleri incelemek,
- 5) İstihdam mevzuunda Belçika ile Türkiye arasındaki işbirliğine müteallik meseleleri incelemek.

Komisyon en çok altı üyeden kurulu olup bunların üçü Belçika Hükümeti, üçü Türkiye Hükümeti tarafından tayin olunur. Gündemde yer alan meselelere göre üyeler yanlarına uzmanlar alabilirler.

Komisyon, taraflardan birinin talebi üzerine Ankara'da veya Brüksel'de toplanır.

Komisyon çalışmaları bir mutabakatla sonuçlanmadığı hallerde, üyeler kendi hükümetlerine durumdan bilgi verirler.

II. BELÇİKA KÖMÜR OCAKLARINDA YERALTI MADEN İŞÇİSİ OLARAK İSTİHDAM EDİLECEK İŞÇİLERİN CELBİNE İLİŞKİN TAMAMLAYICI HÜKÜMLER

Madde 17

İşbu Anlaşmanın 2 nci maddesinde tespit edilen yaş haddi, kalifiye maden işçileri için 45 olarak kabul edilmiştir. Türk makamları bu işçilere, kalifiye olduklarını tevsik eden bir belge verirler. Bu işçiler, kontrol edildikten sonra vasıflarına göre istihdam olunurlar, icap ederse bundan evvel bir alıştırma devresine tabi tutulurlar.

Madde 18

1) Belçika makamları, Türk işçilerinin ikamet ve işlerine tahsis olunacak misafirhanelerin bu işçileri istihdam eden kömür işletmeleri tarafından tesis ve tesirli bir şekilde kontrol edilmesi zımında kömür işletmeleri nezdinde müdahalede bulunacaklardır. Sayıları muhik kıldığı ve lüzumlu görüldüğü takdirde, kömür işletmeleri yalnız Türk işçilerine mahsus kantinler tesis ederler. Bu misafirhanelerin idarecileri Türkler veya işveren tarafından muteber bilinen Belçikalılar arasından seçilir. Misafirhanelerde ikamet eden Türk işçilerinin bir temsilcisi kömür işletmesi idaresi ile gerekli temasları sağlar.

Misafirhanelerin durumu ile ilgili şikâyetlerin yapılacağı merci Kömür İşletmesi Konseyi'dir.

2. Yeraltı ve yerüstü maden ocakları ile yeraltı taş ocaklarında çalışan işçilerin geçici lojmanları hakkındaki nizamname hükümleri saklı kalmak üzere, kömür işletmeleri misafirhanelerinin bilhassa aşağıdaki şartlara uygun olması hususunda mutabık kalmıştır.

a) Binalar mevsime göre munasip bir şekilde ısıtılacaktır.

b) Her işçinin anahtarla kilitlenebilecek bir dolabı, şiltesi saman dolu olmayan yaylı bir yatağı, yeteri kadar battaniyesi, ayda iki defa değiştirecek çarşafı olacaktır.

c) İşçilerin yıkanmalarına ve çamaşırlarını yıkamalarına elverişli sıcak su tesisleri temin edilecektir.

3. İşçi tarafından ödenecek tam pansiyon fiyatının makul bir seviyede tespit edilmesine Belçika makamları itina edecektir. Tam pansiyon fiyatına ibate, bakım, işe, temizlik ve çarşafların yıkanma masrafları dâhildir.

4. Misafirhanelerin idaresi mevzuunda çıkabilecek güçlükler 15 inci maddenin hükümleri gereğince karma komisyonun tetkikine sunulur.

Madde 19

Güvenlik icaplarını yerine getirmek ve yeraltında çalışmalarına yeterli bir hazırlık sağlamak için, Türk işçileri işe alındıklarında Belçika Kömür Federasyonu'nca tespit ve madenler idaresince tasdik edilen programa göre bir öğretim devresi ile bir alıştırma devresinden faydalanırlar.

İşyeri iç yönetmeliği ile çalışma güvenliği ve sağlığı konularında işçilere yapılan bildiriler Türkçeye çevrilerek müessesede milli dildeki metinlerin yanına asılır.

Kömür işletmeleri, her işletmede yeter sayıda tercüman tayin edilmesine ve bu tercümanların imkân nispetinde Türk işçileri arasından seçilmesine itina ederler.

Bölgede konuşulan dili bilmemenin işçiler için işi öğrenme, iş için gerekli talimatları alma ve meselelerini kömür işletmesi idaresine arz edebilme bakımlarından bir eksiklik teşkil etmemesi için kömür işletmeleri lüzumlu tedbirleri alırlar.

Türk Hükümeti, Brüksel'deki siyasi temsilciliği vasıtasıyla, dört sosyal temsilci tayin eder. Bu sosyal temsilcilerin vazifesi vatandaşların iyi hareket etmelerine itina göstermek ve menfaatlerini korumaktır.

Madde 20

1) İşçinin yeraltı çalışmasına elverişli olmadığı kömür işletmesi hekimi tarafından tespit edildiği takdirde, keyfiyet Türkçe olarak işçiye bildirilir ve işçi aşağıdaki şıklardan hangisini arzu ettiğini 24 saat içinde yazı ile bildirmeye davet olunur:

1- Ankara'ya dönmek,

2- On iş günü zarfında el emeğine ihtiyacı olan bir iş kolunda yeni bir işe girebilmek imkânlarından faydalanmak ve bu olmadığı takdirde Ankara'ya dönmek;

Haklı bir sebep olduğu hallerde yukarıda zikredilen müddet on iş günü daha uzatılabilir.

3- Kömür işletmesi hekiminin aldığı işe elverişli olmama kararına itiraz edilmesi halinde 48 saat zarfında Çalışma Bakanlığı'na tayin olunan bir hekime çıkmak. Bu hekim yeraltında çalışmaya elverişli olmamayı teyit etmezse, işçinin başka bir kömür işletmesi ile yeni bir iş sözleşmesi akdetme hakkı vardır.

İşçi Ankara'ya dönecekse, kömür işletmesi hekiminin veya müracaat edilmişse Çalışma Bakanlığı'na tayin olunan hekimin vermiş olduğu işe elverişli olmama kararının işçiye tebliğinden itibaren, muhik haller hariç, azami 15 gün zarfında hareket etmesi şartıyla dönüş masrafları işverene aittir.

Yukarıda öngörülen on beş günlük devre içinde ilgili işçiler, Belçika'dan uzaklaştırmağa matuf idari bir karara mevzu olamazlar ve Belçika Kömür Federasyonu'nun lehlerine alacağı tedbirlerden faydalanırlar.

2) Yeraltında çalışmağa elverişli olmadıkları tespit olunan işçilerin başka bir iş bulmalarını kolaylaştırmak için, kömür işletmeleri işe elverişli olmadıkları anlaşılan Türk işçilerinin isimlerini Belçika Milli İş Bulma Kurumu'nun bölge bürolarına ulaştırırlar. Bölge büroları bu işçileri işgücüne ihtiyacı olan müesseselere yerleştirirler ve gerektiğinde mahalli ve milli denkleştirmeye başvururlar.

Madde 21

Belçika kömür ocaklarında en az 5 sene aralıksız ve muntazam bir şekilde çalışan Türk işçisi, memlekete dönmesi halinde, Ankara'ya kadar dönüş yolculuğu masraflarına tekabül edecek bir tazminata müstehaktır. İşçiyi en son olarak istihdam eden işveren tarafından ödenecek bu tazminat, işçinin kendisinin ve en az iki seneden beri yanında yaşayan eşinin ve bakımı ile mükellef bulunduğu çocuklarının seyahat masraflarını içine alır.

III. SON HÜKÜMLER

Madde 22

İşbu Anlaşma ile Belçika'da çalıştırılan Türk işçilerine tanınan hak ve menfaatlerden, işbu Anlaşmanın yürürlüğe girmesinden itibaren, daha önce Belçika'ya gelmiş ve usulüne uygun olarak çalıştırılmakta bulunan veya usulsüz olarak gelip de durumları düzeltilmiş olan işçiler de faydalanacaklardır.

Madde 23

Belçika müesseselerinde istihdam olunacak Türk işçilerinin celbi ile yalnız Türk Hükümeti'nin temsilcileri Belçika Hükümeti'nin temsilcileri veya her iki Hükümetçe bu iş için usulüne uygun olarak yetkili kılınan diğer şahıslar meşgul olabilir

Madde 24

İşbu Anlaşma imzalandığı tarihte yürürlüğe girer. Bir yıl için muteberdir ve bir akit tarafça sona erme tarihinden üç ay önce feshi tebliğ edilmedikçe birer yıllık müddetlerle uzatılmış olacaktır.

İşbu Anlaşma Akit Taraflardan birinin talebi üzerine tadil olunabilir.
Brüksel'de, iki asli nüsha halinde 16 Temmuz 1964 günü yapılmıştır.

Türk Hükümeti adına
(İmza)

Belçika Hükümeti adına
(İmza)

TÜRKİYE İLE BELÇİKA ARASINDA TÜRK İŞÇİLERİNİN BELÇİKA'DA İSTİHDAMINA DAİR ANLAŞMAYA EK PROTOKOL

Türkiye ile Belçika arasında Türk işçilerinin Belçika'da istihdamına dair Anlaşma imza edildiği sırada Anlaşmayı imza edenler aşağıdaki hususları tasrih etmişlerdir:

Madde 2

Kontrol muayenesi yapacak hekimin ya Ankara'daki Belçika siyasi temsilciliğinin ya da yetkili Belçika makamlarının resmen tevkil edeceği işveren veya işveren teşekküllerinin temsilcileri tarafından tâyin edilebileceği tabiidir.

Kömür işletmelerinde yeraltı işçileri için celbedilecek işçiler behemehal bu kontrol muayenesine tabi tutulurlar. Diğer iş kolları için celbedilen işçiler ise görecekleri işin mahiyeti icap ettiriyorsa kontrol muayenesinden geçirilirler.

Yetkili Belçika makamları, işçilerin celbi veya hekimlerin tâyinleri hususlarında tavassutta bulunmağa memur edecekleri şahısların İsimlerini yetkili Türk makamlarına bildirecektir.

Celbedilecek işçi adedi muhik kıldığı takdirde, yetkili Türk makamlarının Belçikalı uzmanların celp işlerine yardım etmelerini Belçika Hükümetinden talep edebileceği tabiidir.

Madde 3

Belçika Kömür İşletmeleri Federasyonu tarafından yürütülen celp işleri, işbu Anlaşmanın imzası sırasında uygulanan usul dairesinde yürütülmeğe devam edecektir.

Belçika'da ikamet müsaadesi bu husustaki Belçika mevzuatına uygun olarak verilir.

Madde 5

İşçilerin nakli işleri seyahat ve maliyet bakımından en müsait şartları temin eden şirketlere tevdi edilecektir. Seyahati süratli vasıtalarla yapacak ve lüzumlu görülecek hususi kolaylıkları yapmayı kabul edecek şirketler tercih edilecektir.

En münasip taşıtın uçak olacağını kabul eden Türkiye ve Belçika Hükümetleri, sırasıyla, THY ve SABENA'dan, aralarında işbirliği yaparak bu taşımayı celp işleri ile tanzim edilmiş olan idareler tarafından şayanı kabul olacak şartlar altında, müsavi paylarla müştereken sağlamak için mümkün olan âzami gayreti göstermelerini talep edeceklerdir. Bu şartlar THY tarafından halen uygulanan şartlar kadar müsait olmalıdır. İki şirketten biri taşımayı deruhte edemediği takdirde, taşıma diğer şirket tarafından yapılacaktır.

Madde 6

Yabancı işçilerin istihdamına mütaallik kanun ve nizamlardan ve bilhassa işbu Anlaşma'dan doğan vecibeleri yerine getirmeyen işverenin Türk işçisi istihdam etmesine Belçika Hükümeti müsaade etmeyecektir.

Madde 7

İşçiler, yürürlükteki kanun ve nizamlar dairesinde, sosyal mesken satın alınması ve inşası hususundaki kolaylıklardan istifade ederler.

Bir iş kazası neticesinde veya iş yolu üzerinde ölüm vukuu halinde işçinin naşının işveren hesabına yurda nakledilmesi için Belçika Hükümeti Belçika Kömür İşletmeleri Federasyonu nezdinde müdahalede bulunacaktır.

Madde 8

İş sözleşmesi feshedilmiş bir Türk işçisinin, Merkezi İdareye müracaat olunmadan, ikametgâhı ve parası bulunmadığı gerekçesiyle tevkif edilmemesi için Adalet Bakanlığına bağlı mahallî mercilere lüzumlu talimatı vermeyi Belçika Hükümeti taahhüt eder.

Madde 10

İki Hükümet bir sosyal güvenlik sözleşmesi akdi maksadı ile bir an evvel müzakerelere girişmek hususunda mutabıktırlar.

Madde 12

Belçika Hükümeti, Türk vatandaşlarına süresiz çalışma müsaadesi verilmesi şartlarının mümkün olur olmaz daha da kolaylaştırılmasını öngörecektir.

Madde 17

Türk işçileri, işçi talep eden kömür işletmelerinin imkân ve ihtiyaçlarına göre meslekî vasıflarına uygun işlerde çalıştırılacaktır. Vasıflarına uygun bir işte çalıştırılmaları mümkün olmazsa, Belçika Kömür İşletmeleri Federasyonu, bu işçileri müşabih vasıftaki bir işte çalıştırabilecek bir kömür işletmesine yerleştirmeye itina edecektir.

Madde 18

1. Türk işçilerinin muhtelif havzalara ve bu havzalar içinde muhtelif kömür işletmelerine dağıtımı yapılırken, kendileri için hususi kantinler açılmasını aded bakımından muhik kılacak şekilde gruplandırılmaları için, Belçika Hükümetinin Belçika Kömür İşletmeleri Federasyonu nezdinde müdahalede bulunacağı tabiidir. Bu prensibin tatbiki, Türk işçilerinin muhtelif kömür işletmelerine mahiyet ve fiilî iş şartları bakımından âdil olmayacak bir şekilde dağıtılmaları gibi bir sonuç veremez.

2. Misafirhanelerde münasip bir odanın münhasıran ibadete tahsisi için gerekli teşebbüsler yapılacaktır.

3. İşçiden istenen pansiyon ücretinde umumi masraflara tekabül eden kısmın iaşeye tekabül eden kısma nazaran çok cüz'î olması için Belçika Hükümeti Belçika Kömür İşletmeleri Federasyonu nezdinde müdahalede bulunacaktır.

Madde 19

1. Türk Hükümeti, Türk işçi grupları içinde mümkün olduğu nispette Belçika'nın iki millî dilinden birini bilen kimseler bulunmasına itina etmeği taahhüt eder.

2. Türk işçilerinin maden ocaklarına inmeğe ruhen hazırlanmaları için Belçika Hükümeti Belçika Kömür İşletmeleri Federasyonu nezdinde müdahalede bulunacaktır.

3. Madenlerdeki güvenlikle ilgili mevzuat ve bunda vuku bulabilecek değişiklikler derhal Türk Hükümetine bildirilecektir.

4. İki Hükümet işbu Anlaşmanın mevzuunu teşkil eden meselelerle ilgili bilgileri, diplomatik yolla, birbirlerine intikal ettirirler.

Ayrıca, Belçika Hükümeti Milletlerarası teşekküllere (BİT, CECA,...) karşı girişmiş olduğu taahhütler gereğince madenlerdeki güvenlik mevzuunda tanzim ettiği rapor ve istatistikleri her sene ve resmen neşrinden evvel, diplomatik yolla, Türk Hükümetine tevdi edecektir.

5. Türk işçilerinin muhtelif kömür işletmelerine dağıtımına Belçika'daki Türkiye siyasi temsilciliği müdahale edebilir.

6. Sosyal temsilcilerin ücretleri ve, tesbit edilecek şartlar altında, seyahat ve ev kirası masrafları Belçika Kömür İşletmeleri Federasyonu tarafından karşılanır. Belçika'daki Türk işçisi adedi arttığı takdirde sosyal temsilci adedi dörtten beşe çıkartılabilir.

Madde 20

Bu maddede söz konusu olan işçilerin Belçika'dan uzaklaştırılmağa matuf idarî bir karara mevzu olamayacaklarına dair hükmün kamu düzenine veya güvenliğine aykırı fiillerin alınmasını icap ettirebileceği tedbirler saklı olmak kaydıyla yürütüleceği tabiidir.

İşbu protokol, Türkiye ile Belçika arasında Türk işçilerinin Belçika'da istihdamına dair anlaşma ile aynı günde yürürlüğe girer ve aynı müddetle yürürlükte kalır.

Brüksel'de, iki aslî nüsha halinde, 16/7/1964 günü yapılmıştır.

Türk Hükümeti adına
(İmza)

Belçika Hükümeti adına
(İmza)

